

➤ Ben Hanneford-Smith,
regionální obchodní
a provozní ředitel ELT,
a Jiří Fraus, jednatel
Nakladatelství Fraus
křtí učebnici Your Space

ROZHOVOR

NOVÁ UČEBNICE ANGLIČTINY

ZOHLEDŇUJE ČASTÉ CHYBY ČESKÝCH ŽÁKŮ

PŘIPRAVIL

Radovan Suk

Učebnicový trh pro výuku angličtiny obohatil nový titul YOUR SPACE. Učebnice vznikla spoluprací předních nakladatelství – Cambridge University Press a Nakladatelství Fraus. Autoři Julia Starr Keddle a Martyn Hobbs při tvorbě vycházeli z reálného jazyka a měli k dispozici unikátní databázi výsledků cambridgeských zkoušek. Díky ní se jim podařilo zohlednit výklad a procvičení těch gramatických a stylistických jevů, které českým žákům při zkouškách dělají největší problémy.

? Mohli byste prosím stručně vysvětlit, jakou roli sehrál Cambridge Learner Corpus při psaní vaší učebnice?

Julia a Martyn: Cambridge Learner Corpus neboli CLC je exkluzivním nástrojem cambridgeského nakladatelství a je poskytován kmenovým autorům nakladatelství hned na začátku jejich psaní. Je to docela zajímavá zkušenost, neboť musíme podepsat smlouvu o mlčenlivosti a zavázat se, že informace z korpusu nepoužijeme při práci na žádném jiném textu. Rovněž jsme v prostorách Cambridge University Press absolvovali školení, jak korpus správně používat. Čím že je tak zvláštní? Oproti jiným korpusům má jednu naprosto jedinečnou funkci – disponuje opravdu rozsáhlou sbírkou chyb, jichž se dopouštějí studenti. Tyto chyby pocházejí z obrovské databáze testů ESOL. My pak můžeme korpus používat a identifikovat typické chyby u různých skupin studentů. Velmi důležitým kritériem je samozřejmě rodný jazyk studentů – vyhledávat lze totiž podle národnosti testovaných, typu zkoušky a podobně. To nám umožňuje zdůraznit ty aspekty angličtiny, které studentům činí největší problémy. Přirozeně používáme i cambridgeský korpus rodilých mluvčích, což je masivní sbírka anglických textů a prepisů, jež nám umožňuje pochopit, jak funguje reálný jazyk, jaká jsou nejfrekventovanější slova, nejčastější kolokace apod., a obsahuje spoustu dalších dat i užitečných příkladů.

Texty v knize *Your Space* vycházejí z informací obou uvedených korpusů: od lexika, které používáme ve čtecích i poslechových textech, přes slovíčka v oddílech *Vocabulary* a *Your words*, včetně hovorových výrazů v oddílech *Chat zone*, které jsou v každé úrovni kursu. Zvláštní oddíl nazvaný *Get it right* je opatřen logem CLC a upozorňuje na různé druhy chyb, jichž se nejčastěji dopouštěli studenti při zkouškách.

✧ Martyn Hobbs, ELT specialista

? Jakých chyb se nejčastěji dopouštějí čeští studenti (v porovnání s ostatními národnostmi)?

Julia a Martyn: Čeští mluvčí se nepotýkají s více problémy než mluvčí jiných jazyků, i když pro ně může být o něco těžší osvojení slovní zásoby než pro mluvčí románských či germánských jazyků, které mají s angličtinou na lexikální úrovni jisté podobnosti. Co se týče gramatických chyb, jichž se často dopouštějí čeští studenti, je to zejména používání předložek, volba mezi členem a ukazovacím zájmenem a náležité používání přivlastňovacích zájmen. Ovšem i toto jsou problémy, s nimiž se potýkají mluvčí mnoha jiných jazyků. Potíže může působit i existenciální vazba „there is/there are“, která v češtině neexistuje, nebo koncept počitatelných a nepočitatelných podstatných jmen. Mnohé z těchto věcí ovšem činí problémy všem studentům angličtiny a totéž lze říct o používání časů a správného slovosledu.

POUŽÍVÁME I CAMBRIDGESKÝ KORPUS RODILÝCH MLUVČÍCH

Z fonologického hlediska se studenti musí zaměřit hlavně na intonaci, protože angličtina je jazyk s pohyblivým větným přízvukem. Pozornost je třeba věnovat i slovnímu přízvuku – studenti odhadují výslovnost psané podoby a musejí se naučit slovní přízvuk jednotlivých slov, neboť v angličtině neexistuje pevné pojitko mezi výslovností a psanou formou. Problémy mohou dělat i některé fonémy, například /ð/, /θ/ a /w/.

? Máte nějaký recept na učebnici, která by studentům pomohla s angličtinou a zároveň byla zábavná?

Julia: Skloubit zábavu a učení. Bez motivace se nedokážeme učit, takže výuku podpoří vše, co studenty nějak podnítl, zaujme a udrží jejich pozornost. Neurologické i pedagogické studie se

shodují na tom, že pro učení jsou nezbytným předpokladem zábava a motivace – máme k dispozici studie, které nahlížejí do těch částí mozku, v nichž proces učení probíhá, a tyto studie ukazují, že čím rozmanitější a zároveň subjektivnější výuka je, tím více a lépe se studenti učí. Bob Sullo v knize *The Motivated Student* píše: „Vejděte do jakékoli dobré třídy a okamžitě vás zaujme atmosféra zábavy. Je to vidět

na tvářích studentů.“ Ale bavit se mají nejen studenti, nýbrž i učitel: „Stejně důležité ovšem je, aby ta zábava vyzařovala z tváře i řeči těla učitele.“ Právě pozitivní kruh energie ve třídě vytváří správnou atmosféru a prostředí pro výuku.

Souhlasíme nicméně s Bobem Sullo, když říká: „To v žádném případě neznamená chaos nebo kašpařiny. Naopak, nejlepší třídy charakterizuje soustředěná práce v radostné atmosféře.“ Proto píšeme materiály, které motivují a jsou zábavné, zároveň ale podporují učení a přispívají k soustředění na dosažení vytyčených cílů.

Jde nám o to najít aktuální, zajímavá a motivující témata vhodná pro danou věkovou skupinu a tato témata pojednat tak, že porostou společně s adolescentními studenty a umožní jim vidět sebe jako dospívající uprostřed svého světa.

Obrovský důraz klademe na to, aby studenti měli k materiálu vztah a aby používali jazyk k mluvení o věcech, které jsou pro ně důležité.

Klíčovým principem učebnice Your Space je stejnojmenný rámeček, v němž studenti reagují na materiál z kraje lekce, přičemž jejich odpovědi jsou sice usměrňovány, nicméně na vysoce individuální úrovni. To jim umožňuje navázat s vyučovanou látkou nějaký kontakt, což se poté projevuje příznivě na jejich výkonu. Judy Willisová v knize *Research-based Strategies to Ignite Student Learning* píše: „Ukazuje se, že studenti dávají větší pozor, když se učí v bohatém a rozmanitém prostředí, které jim v hojné míře nabízí možnost se osobně i kolektivně nějak napojit na materiál a zakoušet pocit, že daný materiál je relevantní pro jejich životy.”

✧ Julia Starr Keddle, ELT specialista, a Kateřina Vítková, odborná redaktorka Nakladatelství Fraus

KOMIKS A HUMORNÉ PASÁŽE LZE VYUŽÍT K VÝUCE GRAMATIKY ZPŮSOBEM, KTERÝ UMOŽŇUJE LÉPE SI LÁTKU ZAPAMATOVAT

? Máte pocit, že komiksy začleněné do knihy jsou v souladu se současným trendem? Můžete nám potvrdit, že žánry typu komiksu, k nimž má mládež blízko, mohou zvýšit pozitivní přijetí učebního materiálu?

Julia a Martyn: Pro naši knihu je na-prosto zásadní snaha porozumět tomu, co oslovuje mladé lidi, a toto pak náležitě uplatnit. Komiks a humorné pasáže lze využít k výuce gramatiky způsobem, který umožňuje lépe si látku zapamatovat. Pokud studenti uvidí nový jazyk v jasných situacích, které jsou zábavné, bude se jim lépe učit a věci si pamatovat.

Také ilustrace v širším měřítku mají reálný přínos pro výuku jazyka a mohou podnítit studenty k četbě. Každá úroveň učebnice obsahuje nějaký rozšířený epizodický příběh napsaný konkrétně pro náš kurz. Jazykový obsah každé epizody (nebo kapitoly) je propojen s gramatikou doprovodné lekce, a tak odráží studentovu prohlubující se znalost angličtiny. Dva příběhy, vhodné pro nižší jazykovou úroveň, jsou grafickými romány (anebo „komiksy“, jak se jim kdysi říkalo). Ilust-

race pomáhají vyprávět příběh, „ulevují“ jazyku a umožňují studentům vychutnat si četbu. Grafické romány jsou mezi mladými lidmi velice populární, je to žánr, který se dynamicky rozvíjí a v knihkupectvích jsou mu věnovány celé sekce. Tento žánr rozvíjí vizuální vnímání a četbu, při jeho recepci získává student zkušenost blízkou sledování filmu, leč mnohem intimnější. Příběhy se odvíjejí podobně jako ve filmu nebo v televizi, takže rovněž silně oslovují vizuální cit studentů. A vedle toho vypadají ilustrace opravdu skvěle! Dva příběhy na vyšší úrovni jsou psané prózou, nicméně opět doprovázené ilustracemi, které přinášejí nový kontext a podněcují touhu studentů dozvědět se více.

Kritik Kenneth Burke kdysi prohlásil: „Příběhy jsou výbavou pro život” – umožňují čtenářům zkoumat různá témata a situace a zároveň se rozvíjet jako jednotlivci. Pro nás jsou příběhy „výbavou pro učení” – nejenom o nás a našem místě na světě, ale též pro učení jazyka. Ilustrace – ať už komiksy, skici nebo umělecké kresby – mohou procesu učení jen pomoci.

? České vydání učebnice obsahuje kapitoly o České republice (od českých autorů). Děláte to běžně, že do knih vkládáte kapitoly o jednotlivých zemích, abyste zvýšili atraktivitu pro tamější studenty?

Martyn: Jak jsme řekli v odpovědi na otázku výše, studenti musí vidět, že to, co se učí, má nějaký vztah k jejich životu a zkušenosti. A copak existuje lepší způsob než ten, že uvidí možnost srovnání vlastní kultury a života s kulturou země, jejíž jazyk se učí? A co víc, jakožto lidé, kteří se též učili cizí jazyk, víme, jak důležité je umět vysvětlit vlastní kulturu lidem v cizích zemích — zvědavost a zájem o jiné lidi jsou přirozené, stejně jako touha vykládat druhým o vlastních dějinách, geografii, slavnostech a životním stylu. Máme potřebu pochopit, jak naše společnost zapadá do širšího globálního rámce od lokálního přes národní až po mezinárodní kontext, jakým je třeba Evropská unie. Pomáhat studentům mluvit o základech vlastní kultury je tudíž vzdělávací aktivita a je to pro ně užitečné i do budoucnosti. Jsme přesvědčeni, že jim to pomůže lépe vnímat své vlastní místo ve světě, dá jim to širší rozhled a zároveň si uvědomí, že učit se cizí jazyky jim pomůže respektovat ostatní i s nimi lépe komunikovat. Mnoho jiných zemí má v osnovách, že se studenti musejí učit o jiných kulturách a ty srovnávat se svou vlastní... takže abychom odpověděli na vaši otázku, ano, i tento kulturní rozměr do místních vydání naší učebnice zahrnujeme. **mv**